

ΤΑ ΝΕΑ , 27/10/2006 ,

Τέσσερις Ελληνίδες σκηνοθέτριες σε μπρα ντε φερ με τα ταμπού στο σινεμά

Γυναικεία ματιά με ανδρική πυγμή

Του ΠΑΥΛΟΥ Θ. ΚΑΓΙΟΥ

Υπάρχει «γυναικεία ματιά» στο σινεμά και τι σημαίνει αυτό; Ή ο όρος είναι ανδρικό κατασκεύασμα για να περιθωριοποιείται η γυναικεία δημιουργία; Τέσσερις Ελληνίδες σκηνοθέτριες με νέες ταινίες φέτος, έχουν τον λόγο...

ιδέες
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

«Τι ωραία που θα ήταν αν η ελληνική πολιτική κατάσταση ήταν τόσο καλή και φρόντιζε τα παιδιά των μανάδων ώστε να μπορούμε να δουλέψουμε απρόσκοπτα κι εμείς», έλεγε χαριτολογώντας η Κατερίνα Ευαγγελάκου, ενώ από το βάθος του σπιτιού ο μικρός της γιος δεν είχε «Ωρες κοινής ησυχίας» (είναι ο τίτλος της νέας ταινίας της) και τη φώναζε κοντά του την

Πολλές παράμετροι ορίζουν τον όρο «γυναικεία ματιά» στο σινεμά - τέσσερις Ελληνίδες σκηνοθέτριες με νέες ταινίες αντιδρούν: «Ο δημιουργός δεν έχει φύλο», λέει η Αγγελική Αντωνίου (πάνω αριστερά), «κοινωνικά χαζοκατάλοιπα» χαρακτηρίζει η Δώρα Μασκλαβάνου (κάτω αριστερά) τον όρο «γυναικείο σινεμά». Η Κατερίνα Ευαγγελάκου (δίπλα) δεν στέλνει ταινίες της σε φεστιβάλ για σκηνοθέτριες και η Λουκία Ρικάκη (δεξιά) θεωρεί ότι ο διαχωρισμός είναι μόνο ζήτημα ψυχικής δύναμης για το γκρέμισμα των ταμπού

ώρα που μιλούσαμε για τη «γυναικεία ματιά» στο σινεμά.

Η Αγγελική Αντωνίου, παρά τη φουρτούνα της «ελληνοποίησης» ή μη από το υπουργείο Πολιτισμού της νέας ταινίας της, «Έντουαρντ», καγχάζει όταν μιλάμε για το ίδιο θέμα. «Η ιστορία της ταινίας μου είναι άγρια, ανυπότακτη - επί ένα χρόνο μπαινόβγαινα στις φυλακές Κορυδαλλού - και κάθε άλλο παρά "γυναικεία ματιά" διαθέτει». Ηρώας της είναι ένας νεαρός Κοσοβάρος δολοφόνος - αυτόν συναντούσε στον Κορυδαλλό - που επέστρεψε στην Ελλάδα και παραδόθηκε στην Αστυνομία.

Αντίθετα, η Λουκία Ρικάκη με τη νέα ταινία της «Κράτησέ με» (με θέμα την απώλεια, είναι η πρώτη ελληνική ταινία που ξεκίνησε από το Ίντερνετ συγκεντρώνοντας ιστορίες από όλη την Ελλάδα) αναιρεί παλαιότερες απόψεις της και διαπιστώνει ότι «υπάρχει "γυναικεία ματιά" στα φιλμ που γυρίζονται από γυναίκες». Για τη Δώρα Μασκλαβάνου, «αυτοί οι όροι είναι κοινωνικά χαζοκατάλοιπα» και οι απόψεις της «δένουν» με την ταινία της «Κι αν φύγω... θα ξανάρθω», στην οποία η ηρωίδα (Μαρία Κεχαγιόγλου) κάνει την επανάστασή της κόντρα στη μικρή κοινωνία της πόλης της.

«Αυτός ο όρος και η διάκριση δεν έχουν βαρύτητα πια», λέει. «Τι εννοούμε λέγοντας "γυναικείο σινεμά"; Εκείνο μάλλον που προβάλλει τη γυναικεία ψυχοσύνθεση. Ε, τότε, υπάρχει πιο γυναικείο σινεμά από εκείνο του Αλμοδόβαρ;».

«Τα συναισθήματα δεν έχουν φύλο», λέει η Αγγελική Αντωνίου. «Πιστεύω ότι είναι αδιάφορο σε ποιο φύλο ανήκει ο δημιουργός μιας ταινίας. Πολλοί πιστεύουν πως οι άνδρες έχουν το δικαίωμα και μπορούν να κάνουν σκληρές ταινίες και οι γυναίκες ευαίσθητες. Ωστόσο η ιστορία του κινηματογράφου έχει αποδείξει ότι πολλοί άνδρες σκηνοθέτες είχαν τρυφερή, σχεδόν "θηλυκή" ματιά στα θέματά τους και τις φιγούρες τους, όπως και γυναίκες δημιουργοί ήταν σε θέση να αντιμετωπίσουν τα θέματά τους με "ανδρική σκληρότητα" και στυγνή ρεαλιστική ματιά. Προσωπικά πιστεύω ότι οι ταινίες είναι είτε καλές είτε κακές».

Η έννοια «γυναικείος κινηματογράφος» έρχεται στο μυαλό της Κατερίνας Ευαγγελάκου μόνο όταν τη ρωτούν. «Ποτέ άλλοτε δεν με απασχολεί, παρ' ότι υπήρξα φεμινίστρια, κόρη, υπάλληλος με άνδρες εργοδότες, σύζυγος, μητέρα. Μάλλον επειδή θεωρώ τον εαυτό μου πρώτα "ον" και μετά γυναίκα. Πολλές φορές, ωστόσο, έχω

ακούσει από θεατές ότι οι δύο προηγούμενες ταινίες μου είχαν "γυναικείο βλέμμα" και είμαι βέβαιη ότι το είχαν... Απλώς θέλω να πιστεύω πως καθετί που φτιάχνω δεν λέει μόνο ένα πράγμα, αλλά είναι ένα πιο πυκνό Σύμπαν».

Υπάρχει «γυναικεία ματιά» όσο και «ανδρική ματιά» στις ταινίες, άσχετα αν έχουν γυριστεί από γυναίκες ή άνδρες, «γιατί ως γνωστό και τα δύο φύλα εμπεριέχουν το αντίθετό τους», λέει η Λουκία Ρικάκη. «Βιολογικά η γυναίκα είναι διαφορετική. Π.χ., σε πολλές επιστημονικές έρευνες που αφορούν τη λειτουργία του εγκεφάλου, οι γυναίκες δεν προσφέρονται λόγω της περιόδου του σώματός τους. Άλλωστε, οι κοινωνικές συμπεριφορές και τα πρότυπα που θέλει η κοινωνία είναι διαφορετικά για τους άνδρες και τις γυναίκες. Επομένως, είναι λογικό να εκδηλώνονται με διαφορετική ψυχοσύνθεση και οι δημιουργίες τους».

Ζήτημα ψυχολογικής δύναμης

Ενώ μιλάμε για «γυναικεία ματιά» στο σινεμά, δεν μιλάμε αντιστοίχως για «ανδρική ματιά». Και αυτό δίνει έναυσμα στις σκηνοθέτριες να ξεσπαθώσουν.

«Το επάγγελμα του σκηνοθέτη είναι ανδρικό», συμφωνούν η Λουκία Ρικάκη και η Δώρα Μασκλαβάνου. «Η γυναικεία ενασχόληση είναι μειοψηφική. Υπάρχουν όμως ευαίσθητες ανδρικές ταινίες που έχουν "γυναικεία ματιά" και σκληρές γυναικείες ταινίες που έχουν "ανδρική ματιά". Εξαρτάται λοιπόν από τη δύναμη - ψυχολογική και καλλιτεχνική - που έχουν οι δημιουργοί να γκρεμίσουν τις κοινωνικές συμβάσεις και τη λογοκρισία ή αυτολογοκρισία που επιβάλλει ο περίγυρος και να εκφραστούν», προσθέτει η πρώτη. «Στο - ανδρικό - ελληνικό σινεμά υπήρχαν οι εξαιρέσεις της Μαρίας Πλυτά ή της Τόνιας Μαρκετάκη. Ωστόσο στους μεγάλους άνδρες σκηνοθέτες υπάρχει "γυναικεία ματιά" καθώς καταπιάνονται σφαιρικά και εκ βαθέων με όλες τις πλευρές της φύσης των ηρώων τους», συμπληρώνει η Δώρα Μασκλαβάνου.

Αγγελική Αντωνίου: «Την πλειονότητα των ταινιών τις κάνουν άνδρες (το σύνολο, ο κανόνας) και όποιες ταινίες γίνονται από γυναίκες κατηγοριοποιούνται, είναι γυναικείες (το υποσύνολο, η εξαίρεση). Ίσως φταίει και ότι η σκηνοθεσία μιας ταινίας είναι πολύ σκληρή δουλειά και υπάρχουν αποδεδειγμένα παγκοσμίως πολύ λιγότερες γυναίκες».

Κατερίνα Ευαγγελάκου: «Μεγάλωσα βλέποντας και θαυμάζοντας ταινίες ανδρών σκηνοθετών. Εκείνη την εποχή, όπως τα περισσότερα κορίτσια της ηλικίας μου, έκανα αγώνα χειραφέτησης από τον ρόλο που μου προόριζαν σε μια κοινωνία όπου η ίδια μητέρα μεγάλωνε διαφορετικά την κόρη από τον γιο. Και αυτό δεν αλλάζει έτσι εύκολα».

«Η ΤΕΧΝΗ ΟΦΕΙΛΕΙ ΝΑ ΠΑΡΕΚΚΛΙΝΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΣΥΜΒΑΤΟ»

Ο όρος «γυναικεία ματιά» έχει εφευρεθεί από την ανδροκρατούμενη κοινωνία για να περιθωριοποιηθεί η γυναικεία δημιουργία; «Δεν ξέρω αν είναι ένα είδος ρατσισμού στην ανδροκρατούμενη κοινωνία, αλλά είναι σίγουρα η ευκολία του χαρακτηρισμού μιας μειονότητας. Είναι σαν να λέμε ότι αυτονόητα οι ταινίες είναι ανδρικές και ό,τι εξαιρείται, είναι γυναικεία ταινία», λέει η Αγγελική Αντωνίου.

Κατερίνα Ευαγγελάκου: «Δεν στέλνω τις ταινίες μου σε φεστιβάλ για σκηνοθέτριες. Η κατηγοριοποίηση μου φαίνεται ανούσια και περιοριστική. Αντιθέτως, θα συμμετείχα σε ένα θεματικό φεστιβάλ για "ηρωίδες που μιλάνε ακατάπαυστα" ή "στενόχωρους άνδρες και καταπιεσμένες γυναίκες"».

Λουκία Ρικάκη: «Η κοινωνία επιβάλλει συμπεριφορά σε κάθε φύλο. Και είναι πιο δύσκολο οι γυναίκες να κερδίσουν τον ελεύθερο ρόλο της έκφρασής τους. Ως εκ τούτου, υπάρχει φυλετικός ρατσισμός για όποιον παρεκκλίνει από αυτό που το σύνολο της κοινωνίας θεωρεί "κανονικό". Υπό αυτή την έννοια χρησιμοποιείται ως ρετσινιά ο όρος "γυναικείο σινεμά", αλλά η τέχνη οφείλει να παρεκκλίνει από το κοινωνικά συμβατικό και τετριμμένο».

info

Οι ταινίες «Ωρες κοινής ησυχίας» της Κατερίνας Ευαγγελάκου, «Κράτησέ με» της Λουκίας Ρικάκη, «Έντουαρντ» της Αγγελικής Αντωνίου θα προβληθούν στο Πανόραμα του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης (17-27/11). Το «Αν φύγω... θα ξανάρθω» της Δώρας Μασκλαβάνου βγαίνει στις αίθουσες στις 17/11.